

WIELKI JUBILEUSZ ZAKONU MALTAŃSKIEGO

Procesja kawalerów maltańskich do bazyliki św. Piotra w Rzymie na uroczystości 900-lecia zakonu, 9 lutego 2013 roku, fot. Antonello Nusca/Polaris/East News

MACIEJ KOSZUTSKI

DZIEWIĘĆ WIEKÓW JOANNITÓW

– KAWALERÓW MALTAŃSKICH

15 lipca 1099 roku uczestnicy pierwszej wyprawy krzyżowej odbili z rąk egipskich Fatymidów Jerozolimę. Dzień ten jest umowną datą powstania zakonu joannitów, zwanych również szpitalnikami, rycerzami rodyjskimi, a obecnie kawalerami maltańskimi.

Wszystko zaczęło się od tego, że w latach sześćdziesiątych XI wieku pobożna konfraternia z Amalfi wykupiła od kalfi Al-Mustansira plac leżący o rzut kamieniem na południe od Grobu Świętego i wybudowała tam szpital będący schroniskiem dla chorych, bezdomnych i pielgrzymów. Opiekę nad podopiecznymi szpitala sprawowali bracia zakonnici pod przewodnictwem bł. Gerarda, uważanego za pierwszego zwierzchnika zakonu. Dobrze charakteryzuje go nieistniejące dziś nagrobne epitafium: *Tu spoczywa Gerard, najpokorniejszy wśród mieszkańców Wschodu. Sługa ubogich i troskliwy opiekun przybyszów. Postaci był niepozornej, lecz serce jego promieniało szlachetnością. O jego zasługach niechaj świadczą te mury. Zawsze przewidujący, starannie wypełniał swe obowiązki. Podejmował się licznych zadań rozmaitej natury. Wziął wiele krajów w swe troskliwe ramiona i zbierał zewsząd srodki, by nakarmić swoich braci.*

Za patrona nowo powstałego zgromadzenia Ubogich Braci Szpitala Świętego Jana uznano św. Jana Chrzciciela.

POCZĄTKI W ZIEMI ŚWIĘTEJ

Po zdobyciu Jerozolimy przez krzyżowców nastąpił szybki rozwój szpitala i opiekującego się nim zakonu, którego znaczenie podnosiły donacje królów jerozolimskich, władców innych państw krzyżowych i europejskich. Papież Paschalis II zaakceptował działalność szpitalników bullą *Pie postulatio voluntatis* z 15 lutego 1113 roku i zwracając się do brata Gerarda, założyciela i przełożonego *xenodochium jerozolimskiego oraz jego prawomocnych następców*, wziął zakon i prowadzony przez nich szpital pod opiekę Stolicy Apostolskiej i św. Piotra. W tym

roku, z okazji jubileuszu 900-lecia wydania bulli, w Rzymie między 7 a 10 lutego odbyły się uroczystości rocznicowe, które zgromadziły ponad 4 tys. członków zakonu maltańskiego z całego świata.

W szpitalu jerozolimskim zwykle opiekowano się ok. tysiącem chorych i pielgrzymów, a w okresie kampanii wojennych ich liczba wzrastała nawet do 2 tys. Pielgrzymujący do Ziemi Świętej w 1160 roku

POUCZENIE DLA PRZYSZŁYCH BRACI ZAKONNYCH

Charyzmat szpitalników oddaje pouczenie, które przekazywano kandydatom w średniowieczu: *Zacny przyjacielu, pragniesz wstąpić w szeregi braci zakonnych naszego Domu i masz do tego prawo, ponieważ wielu szlachetnie urodzonych prosi o przyjęcie swych dzieci lub przyjaciół i są oni najszcześliwsi, kiedy mogą wstąpić do Zakonu. [...] Lecz jeśli pragniesz tego z tej przyczyny, że widzisz nas dobrze odzianych, jeżdżących na potężnych rumakach i żyjących sobie wygodnie, to jesteś w błędzie, ponieważ będziesz pragnął jeść, a będziesz musiał pościć, kiedy natomiast będziesz chciał pościć, będziesz musiał jeść, kiedy będziesz pragnął spać, będziesz miał obowiązek pełnienia warty, a kiedy będziesz chciał stanąć na warcie, będziesz musiał spać. Będziesz posyłany tu i tam, do miejsc, które nie będą ci odpowiadały, i będziesz tam musiał jechać. Będziesz musiał porzucić wszelkie swoje pragnienia, by zaspokoić pragnienia innych, i znosić inne jeszcze trudy w Zakonie, większe, niż można je tu opisać. Czy jesteś gotów ścierpieć to wszystko?*

jąłmużnę dla ubogich i potrzebujących oraz utrzymywali opiekunki wychowujące porzucone dzieci.

Na początku XII wieku joannici utworzyli sieć szpitali w Ziemi Świętej i Syrii oraz w Europie, głównie w basenie Morza Śródziemnego. Dzięki temu, że zakon podlegał bezpośrednio papieżowi, jego placówek nie dotyczyły konsekwencje klątw kościelnych i interdiktów, które często nakładano wówczas na władców świeckich, co uniemożliwiało im poddany udział w praktykach religijnych. Chorzy przebywający w szpitalach zakonu mieli zapewnioną opiekę duchową, otrzymywali sakramenty, a po śmierci chrześcijański pochówek. Warunki w placówkach joannickich były zdecydowanie lepsze niż w innych lecznicach. Każdy chory miał własne łóżko, czego wówczas powszechnie nie praktykowano - np. szpital Hotel Dieu w Paryżu dysponował wspólnymi łóżkami dla chorych aż do XVIII wieku.

W konwencie jerozolimskim mieszkały również siostry zakonne, które prowadziły żeńskie hospicjum św. Marii Magdaleny. Podobnie jak joannici, przyjęły regułę św. Augustyna. Siostry zwane były szpitalniczkami lub w Hiszpanii *sanjuanistas* - świętojankami. Dzięki fundacjom króla Anglii Henryka II w Buckland w hrabstwie Somerset oraz królowej Sanchy (wnuczki polskiego księcia Władysława Wygnańca), żony króla Aragonii Alfonsa II, w Sjenie niedaleko Saragossy rozszerzyły swą działalność na Europę. Sancha po śmierci męża wstąpiła do ufundowanego przez siebie klasztoru wraz z córką Dulce i została jego przeoryszą. Mający duże znaczenie dla tradycji zakonu klasztor w Sjenie został zlikwidowany przez władze republikańskie podczas hiszpańskiej wojny domowej, ale w ostatnich latach wznowił działalność. Dwie siostry: Ubaldesca z Calcinaia ze szpitala w Pizie oraz Toscana Crescenzi ze szpitalika Ospedaletto w Weronie, zostały uzna-

Średniowieczni joannici, rycina niemiecka z XIX wieku

ne za święte. To pierwsze w dziejach Kościoła kanonizowane profesjonalne pielęgniarki.

Dokładnie nie wiadomo, kiedy zakon zajął się zbrojną ochroną pielgrzymów oraz stał się jedną z głównych sił militarnych państw krzyżowych. Pierwsza wzmianka o dowódcy wojskowym wśród joannitów pochodzi z 1126 roku. Przypuszcza się, że na rozwój aktywności militarnej zakonu wpłynęły wybór na zwierzchnika rycerza prowansalskiego Rajmunda du Puy oraz przykład zakonu templariuszy.

Do zakonu joannitów-szpitalników należeli bracia-rycerze, spośród których wybierano władze zakonne, duchowni-kapelani oraz bracia służebni. Zwierzchnikiem zakonu był przeor (rektor), który później przyjął tytuł wielkiego mistrza. Wspierało go grono wyższych urzędników: wielki komandor (zastępca wielkiego mistrza), wielki kanclerz, marszałek (dowódca wojsk lądowych), admirał, szpitalnik, szatny, jałmużnik. Rycerzy podzielono na osiem grup narodowo-terytorialnych zwanych językami (*langue*): prowansalską, francuską, owernijską, kastylijską, aragońską, włoską, niemiecką i angielską. Języki dzieliły się na przeoraty, a te na baliwaty i komandorie.

Strojem zakonnym był czarny habit i płaszcz z naszytym na wysokości lewego barku białym ośmiokończystym (maltańskim) krzyżem. Podczas wypraw wojennych na zbroję zakładano czerwoną tunikę z białym łacińskim krzyżem na piersiach, który nadal widnieje w godle zakonu.

CZAS RYCEKZY RODYJSKICH

Po zdobyciu Jerozolimy przez sułtana Saladyna szpitalnicy utrzymali się w twierdzach Krak des Chevaliers (do 1271 roku) oraz Margat (Al-Markab, do 1285 roku). Gdy trzecia krucjata prowadzona przez króla Ryszarda Lwie Serce odbiła w 1191 roku Akkę, stała się ona centrum okrojonego Królestwa Jerozolimskiego. Znajdowała się tam również główna siedziba joannitów i oczywiście szpital. Po upadku Akki w 1291 roku zakonnicy osiedlili się na Cyprze, w mieście Limassol.

W 1306 roku wielki mistrz Fulko de Villaret postanowił o podboju wysp w południowej części Morza Egejskiego. Przedsięwzięcie zakończono w 1309 roku, tworząc państwo zakonne obejmujące ok. 30 wysp, enklawy na wybrzeżu azjatyckim (Smyrna) oraz w Epirze z głównym ośrodkiem na wyspie Rodos. Od tego czasu wielcy mistrzowie byli traktowani jak udzielnicy książęta i uznawali jedynie zwierzchność papieską. Przełożeni języków - tzw. filar (*pilier*), pełnili wysokie funkcje urzędnicze. Każdy język miał swoją siedzibę: gospodę lub oberżę (*auberge*). Państwo zakonne nieustannie odpierało ataki muzułmanów. Bracia zwani wtedy rycerzami rodyjskimi patrolowali na galerach wschodnią część basenu Morza Śródziemnego. Joannici nie ulegli nawet sułtanowi Mehmedowi II, zdobywcy Konstantynopola, w 1480 roku. Zakon nie zapominał o swojej misji dobroczynnej i medycznej. Nowością było wykorzystanie szpitali jedynie do leczenia chorych i rannych. Bezdolnych i pielgrzymów umieszczano w przytuliskach (*xenodochium*). Joannici zatrudniali znanych lekarzy, nieraz nie zwracając uwagi na różnice wyznaniowe (w 1445 roku przyjęto do szpitala na Rodos Jehudę Graziano ze znanej żydowskiej rodziny medyków). Ponieważ w placówkach na Rodos i Malcie leczyli się również Grecy, utrzymywano w nich kapelanów prawosławnych. Wielki mistrz Emery d'Amboise utworzył w 1509 roku Domini Sanitatis - pierwszą na świecie instytucję nadzoru sanitarno-epidemiologicznego.

W 1521 roku sułtan Sulejman Wspaniały wylądował z wojskiem na Rodos i szybko zmusił zakonników do jej oddania. Turcy zgodzili

Joannici bronią Rodos przed Turkami osmańskimi w XIV wieku, mal. Gustaaf Wappers, druga połowa XIX wieku, fot. AKG/East News

się, by obrońcy opuścili wyspę na własnych statkach, zabierając ze sobą broń, dobytek i archiwum zakonne.

SCHRONIENIE NA MALCIE

Po kilkuletniej tułaczce joannici osiedli na Malcie i Gozo. Obie wyspy przekazał im cesarz Karol V za symboliczną coroczną daninę - sokoła przyuczonego do łowów. Zakon kontynuował dotychczasową działalność, wysyłając swoje okręty, by zwalczały tureckich i berberyjskich piratów z Tunisu i Algieru. Podstawą floty zakonnej były wiosłowo-żaglowe galery malowane na kolor czerwony - dlatego Turcy nazywali rycerzy zakonnych czerwonymi diabłami. Tylko flagowa galera, tzw. *capitana*, była malowana na czarno. Każdy sojusznicy okręt oddawał jej honory, co zakonnicy, zwani teraz kawalerami maltańskimi, skrupulatnie egzekwowali. Na maszcie *capitany* powiewała czerwona flaga z białym łacińskim krzyżem oraz napisem: *Vias Tuas, Domine, demonstra mihi* (Ukaż mi, Panie, swoje drogi).

Główna lecznica zakonna, mieszcząca się początkowo w Birgu, a później w nowo wybudowanej Valetcie, dzieliła się na oddziały specjalistyczne, a pracujący w niej lekarze często wydawali drukiem opisy swoich osiągnięć klinicznych. Posiłki podawano chorym na srebrnej zastawie (którą można dziś oglądać w maltańskim Muzeum Narodowym w Valetcie), gdyż uważano, że łatwiej utrzymać je w czystości. Dekretem wielkiego mistrza wprowadzono obowiązek wykonywania sekcji zmarłych pacjentów. Musieli w nich uczestniczyć wszyscy lekarze - nieobecność była karana grzywną. Dla tych potrzeb wybudowano teatr anatomiczny.

Od 18 maja do 15 września 1565 roku kawalerowie maltańscy wraz z miejscową ludnością stawili heroiczny opór wojskom tureckim do-
wiedzonym przez Mustafę Paszę. Obroną podczas Wielkiego Oblężenia

- bo pod taką nazwą przeszło do historii - dowodził wielki mistrz Jean Parisot de la Valette. Jedynym Polakiem uczestniczącym w walkach był kawaler maltański Szymon Łatkowski, późniejszy tytułami komandor kościański. 15 września, kiedy Turcy zwinęli oblężenie i odplynęli, jest czczony w zakonie maltańskim jako święto Matki Boskiej Zwycięskiej, a obecnie również jako święto narodowe Republiki Malty.

Zakon rezydował na wyspie do inwazji wojsk francuskich dowodzonych przez gen. Napoleona Bonaparte'go w 1798 roku.

KU WSPÓŁCZESNOŚCI

Po utracie Malty nastąpił trudny okres dla zakonu połączony z kryzysem tożsamości, co skutkowało niekanonicznym wyborem na urząd wielkiego mistrza w 1799 roku cara Rosji Pawła I. Destrukcyjną powstrzymał namiestnik, a później (od 1803 roku) wielki mistrz Giovanni Battista Tommasi.

Działalność maltańczyków ograniczyła się do pracy dobroczynnej i prowadzenia szpitali. Z czasem zakonna służba medyczna stała się integralnym składnikiem wojskowej służby zdrowia we Włoszech i Niemczech oraz brała udział w zwalczaniu skutków konfliktów wojennych i kataklizmów. W latach siedemdziesiątych XIX wieku wielki mistrz Giovanni Battista Ceschi a Santa Croce zreformował zakon, zastępując archaiczny podział na języki związkami narodowymi.

Działający obecnie Suwerenny Rycerski Zakon Szpitalników Świętego Jana Jeruzolimskiego, zwany też rodyjskim oraz maltańskim, ma podwójny status: zakonu religijnego, podlegającego papieżowi, oraz dożywotniej suwerennej monarchii konstytucyjnej, której zasady działania określa Karta Konstytucyjna zatwierdzona w 1960 roku. Głównym zwierzchnikiem zakonu jest wielki mistrz, noszący również tytuł księcia. 79. wielkim mistrzem jest Fra' Robert Festing, piastujący urząd od 2008 roku. Wspierają go członkowie Wielkiego Margisterium: wielki komandor, wielki kanclerz, wielki szpitalnik, wielki jałmużnik. Organami ustawodawczymi i wykonawczymi są Rada Suwerenna oraz Rada Rządząca. Ponadto zakon ma własne sądownictwo i archiwum. Za łączność ze Stolicą Apostolską odpowiadają: kardynał patron zakonu, którym obecnie jest Paolo Sardi, oraz prałat zakonu - arcybiskup Angelo Acerbi. Zakon składa się z sześciu wielkich przeorałów: Lombardii i Wenecji, Rzymu, Neapolu i Sycylii, Czech i Moraw, Austrii, Anglii, oraz sześciu podprzeorałów - w Hiszpanii, Niemczech, Irlandii oraz dwóch w Stanach Zjednoczonych. Kawalerowie maltańscy w pozostałych krajach należą do związków narodowych lub ich status określa się jako *in gremio religionis*, jeśli nie należą do żadnego związku narodowego lub religijnego. Zakon utrzymuje przedstawicielstwa dyplomatyczne w ponad 90 państwach.

Nowo powstałe związki narodowe kawalerów maltańskich przystąpiły do tworzenia w swych krajach szpitali i ośrodków opieki. Od 1928 roku zakon zajął się walką z trądem i obecnie jest głównym koordynatorem z ramienia ONZ pomocy dla ofiar tej strasznej choroby. Wyrazem jedności maltańczyków z chorymi są także coroczne pielgrzymki do Lourdes, podczas których członkowie zakonu opiekują się osobami niepełnosprawnymi i cierpiącymi na różne schorzenia.

NA ZIEMIACH POLSKICH

Jeśli nie liczyć krótko istniejącej komandorii w Zagości, ufundowanej przez księcia Henryka Sandomierskiego (uczestnika wypraw krzyżowych, który prawdopodobnie był joannitą) i zniszczonej w XIII wieku przez najazd Mongołów, pierwszym ośrodkiem joannitów w Polsce była komandoria w Poznaniu. Książę wielkopolski Mieszko III Stary oraz biskup poznański Radwan przekazali szpitalnikom w 1187 roku hospicjum przy kościele św. Michała w Poznaniu; z czasem świątynia otrzymała imię patrona zakonu św. Jana

Jeruzolimskiego (Chrzyciela). Szpital poznański istniał do 1832 roku, do śmierci ostatniego komandora poznańskiego Andrzeja Marcina Miaszkowskiego. Potem został zlikwidowany przez władze pruskie.

Wiele komandorii istniało na Dolnym Śląsku, ziemi lubuskiej i Pomorzu Zachodnim, które dopiero od 1945 roku weszły w skład państwa polskiego. Na Litwie istniała komandoria słowicka założona przez Radziwiłłów. Niewielu kawalerów maltańskich żyło i działało w Pierwszej Rzeczypospolitej. Wśród najbardziej znanych trzeba wymienić: Bartłomieja Nowodworskiego, uczestnika wojen religijnych we Francji, zasłużonego w wojnach Stefana Batorego z Moskwą, fundatora Collegium Novodvorianum w Krakowie; Piotra Kochanowskiego, bratanka wielkiego poety Jana, tłumacza *Jeruzolimy wyzwolonej* Torquato Tassa; Pawła Czarnieckiego, brata hetmana Stefana Czarnieckiego; księcia Józefa Poniatowskiego, bratanka ostatniego króla Stanisława Augusta, ministra wojny i wodza naczelnego armii Księstwa Warszawskiego. W ostatnich latach istnienia Rzeczypospolitej powołano Wielki Przeorał Polski i Litwy, którego zwierzchnikiem był Adam Poniński.

Po epoce zaborów, w 1920 roku, powstał Związek Polskich Kawalerów Maltańskich, zatwierdzony w 1927 roku

przez władze zakonne w Rzymie, który prowadził szpitale w Rychtalu i Rybniku. Członkami zakonu maltańskiego w dwudziestoleciu międzywojennym byli m.in.: marszałek Józef Piłsudski, prezydent Ignacy Mościcki, kardynał August Hlond, kardynał Aleksander Kakowski, minister spraw zagranicznych Aleksander Zaleski, gen. Władysław Belina-Prażmowski. Ukoronowaniem działalności ZPKM było zbudowanie Szpitala Maltańskiego w Warszawie, który zaczął funkcjonować tuż po wybuchu drugiej wojny światowej - 7 września 1939 roku. Placówka przetrwała niemieckie oblężenie stolicy, lata okupacji oraz powstanie warszawskie, podczas którego udzielano w niej pomocy medycznej zarówno Polakom, jak i Niemcom. Po upadku powstania szpital odtworzono w Częstochowie. Działał do 1949 roku, kiedy zamknęły go władze komunistyczne.

Druga wojna światowa przerzuciła szeregi kawalerów maltańskich. 25 września poległ współorganizator Szpitala Maltańskiego w Warszawie Dominik Łempicki i Roman Chłapowski. Ofiarą terroru niemieckiego padli rozstrzelani jesienią 1939 roku Jan Szoldrski, Stanisław Kwilecki, ppłk Konstanty Chłapowski. W hitlerowskich obozach koncentracyjnych zmarli lub zginęli Edward Krasiński, ks. Karol Mazurkiewicz, proboszcz parafii św. Jana Jeruzolimskiego za Murami

ORGANIZACJE FILIALNE ZAKONU MALTAŃSKIEGO

- Korpus Sanitarny (Assoziacione dei Cavalieri Italiani per il Servizio Sanitario nella Guerra) i CISOM (Corpo Italiano del Soccorso del Ordine di Malta) we Włoszech
- Malteser Hilfdienst w krajach niemieckojęzycznych
- Ambulance Corp w Irlandii
- Stowarzyszenie dla Działalności Szpitalniczej we Francji Zakonu Maltańskiego (OHFOM)
- Centrum Kooordynacyjne dla Ameryki w Stanach Zjednoczonych z siedzibą w Miami
- Fundacje Polskich Kawalerów Maltańskich „Pomoc Maltańska” w Poznaniu i Warszawie
- Malteser International – międzynarodowa organizacja zakonu maltańskiego organizująca pomoc dla terenów objętych działaniami wojennymi, konfliktami narodowościowymi oraz obszarów poszkodowanych przez kataklizmy

Ponadto zakon maltański utworzył instytucje działające pod patronatem Organizacji Narodów Zjednoczonych:

- Komitet Wykonawczy Międzynarodowej Pomocy Trędowatym z siedzibą w Genewie,
- Pomoc Międzynarodową Zakonu Maltańskiego w Walce z Głodem, Nędzą, Chorobami i Ignorancją w Świecie z siedzibą w Rzymie,
- Akademię Pediatriczną Zakonu

w Poznaniu i kapelan konwentualny *ad honorem* zakonu maltańskiego, i dr Stanisław Sławski. Pod Ankoną w lipcu 1944 roku poległ por. Adolf Bocheński, oficer 2. Korpusu Polskiego gen. Andersa, przed wojną znany publicysta polityczny. Podczas powstania warszawskiego, wraz z pacjentami Szpitala Bonifratrów, został zamordowany Henryk Chłapowski.

Ofiarami sowieckiej zbrodni katyńskiej w 1940 roku padli Mieczysław Kwilecki, więzień Starobielska, zamordowany przez NKWD w Charkowie, oraz Zygmunt Ścibor-Marchocki, więzień Kozielska, zamordowany w Katyniu.

Po wojnie kawalerem maltańskim *in gremio religionis* był kard. Stefan Wyszyński, prymas Polski. Na emigracji zaś członkami Suwerennego Zakonu Maltańskiego byli m.in.: gen. Władysław Anders (uprzednio odznaczony krzyżem Pro Merito Melitensi za wyprowadzenie polskich dzieci ze Związku Sowieckiego), abp Józef Gawlina i gen. Stanisław Kopański.

DZIEŁA POLSKICH MALTAŃCZYKÓW

Po uzyskaniu pełnej niezawisłości po 1989 roku Związek Polskich Kawalerów Maltańskich, którego władze przebywały na emigracji, powrócił do kraju. Nastąpił burzliwy rozwój dzieł prowadzonych przez polskich maltańczyków.

Od 1993 roku w Poznaniu działa Specjalistyczna Przychodnia Onkologiczna „Pomoc Maltańska” przy parafii św. Jana Jerozolimskiego za Murami, prowadząc diagnostykę nowotworów piersi u kobiet, diagnostykę ginekologiczną oraz w kierunku osteoporozy. 24 czerwca 2013 roku zainauguruje działalność w nowej siedzibie wybudowanej ze środków ZPKM. Fundacja Polskich Kawalerów Maltańskich „Pomoc Maltańska” w Poznaniu, mająca status organizacji pożytku publicznego, prowadzi także Środowiskowy Dom Samopomocy - Dom Pomocy Maltańskiej w Puszczykowie oraz Warsztaty Terapii Zajęciowej „Pomoc Maltańska”, które pomagają osobom upośledzonym umysłowo. Fundacji podlegają też wypożyczalnie

sprzętu medycznego i rehabilitacyjnego w Radomiu, Lublinie i Płocku.

Z kolei Fundacja Polskich Kawalerów Maltańskich „Pomoc Maltańska” w Warszawie prowadzi w Barczewie pod Olsztynem Powiatowy Szpital Pomocy Maltańskiej im. Błogosławionego Gerarda, który leczy i rehabilituje chorych w ciężkich stanach śpiączkowych. Utrzymuje również Dom Pomocy Społecznej dla osób psychicznie chorych w Szydłaku koło Ostródy oraz wspólnie z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych realizuje program „Wsparcie osób niepełnosprawnych ruchowo na rynku pracy” w ośrodkach w Warszawie, Poznaniu, Katowicach, Olsztynie i Radomiu. W Krakowie uruchomiono Centrum Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym i Ich Rodzinom razem z przedszkolem integracyjnym i poradnią dla dzieci z autyzmem.

Polscy maltańczycy organizują obozy wakacyjne dla dzieci niepełnosprawnych oraz pochodzących ze środowisk ubogich i kryminalnych. Włączają się również we wszelkie inicjatywy mające na celu wspomoczenie ofiar konfliktów zbrojnych oraz kataklizmów przyrodniczych w Polsce i na świecie.

* * *

Na głównej bramie miasta Rodos, zwanej przez chrześcijan Bramą św. Katarzyny, a przez Turków Bramą Bazarową, wielki mistrz Piotr d'Aubusson umieścił napis: *Palin Darro* - „zniszczony [taki sam] powstaje na nowo”. Te słowa oddają ideę powołania zakonu maltańskiego, który po momentach niepowodzeń i klęsk stale wznawia swoją misję w myśl dewizy: *Tuitio fidei et obsequium pauperum* („Obroń wiary i służba ubogim”), dostosowując ją do bieżących potrzeb i oczekiwań. ■

MACIEJ KOSZUTSKI, lekarz chirurg, wiceprezydent Związku Polskich Kawalerów Maltańskich, w latach 1999 – 2007 dyrektor zarządu Fundacji Polskich Kawalerów Maltańskich „Pomoc Maltańska” w Poznaniu

**PREZYDENCI ZWIĄZKU
POLSKICH KAWALERÓW
MALTAŃSKICH**

- Ferdynand ks. Radziwiłł
- Bogdan hr. Hutten-Czapski
- Alfred Chłapowski
- Janusz ks. Radziwiłł
- Emeryk hr. Hutten-Czapski
- Władysław hr. Poniński
- Jan hr. Badieni
- Władysław hr. Tarnowski
- Juliusz hr. Ostrowski
- Andrzej Potworowski
- Aleksander hr. Tarnowski

Ubiory dostojników zakonu maltańskiego eksponowane na wystawie „Wokół maltańskiego krzyża” na Zamku Królewskim w Warszawie, fot. Danuta Matloch/REPORTER/ East News